

Măsuri prudentiale ale BNR pentru asigurarea creșterii sănătoase a creditului neguvernamental

***Veronica Răducănescu, Director
Direcția Reglementare și Autorizare***

București, 27 mai 2010

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Cuprins

- I. Măsuri aplicate înainte de aderarea la UE
- II. Măsuri aplicate după aderarea la UE
- III. Măsurile BNR în context european
- IV. Măsurile prudențiale ale BNR în conjunctura crizei financiare

Măsuri aplicate înainte de aderarea la UE - perioada 2004-2006 -

Caracteristicile evoluției creditului neguvernamental:

dinamică – ritm de creștere accelerat

structură – **dezechilibrată pe valute** (în favoarea creditului în valută)

Obiectivele BNR – corecția acestor tendințe:

atenuarea ritmului de creștere a creditului și **evitarea supraîndatorării** populației

îmbunătățirea structurii pe valute a creditului neguvernamental

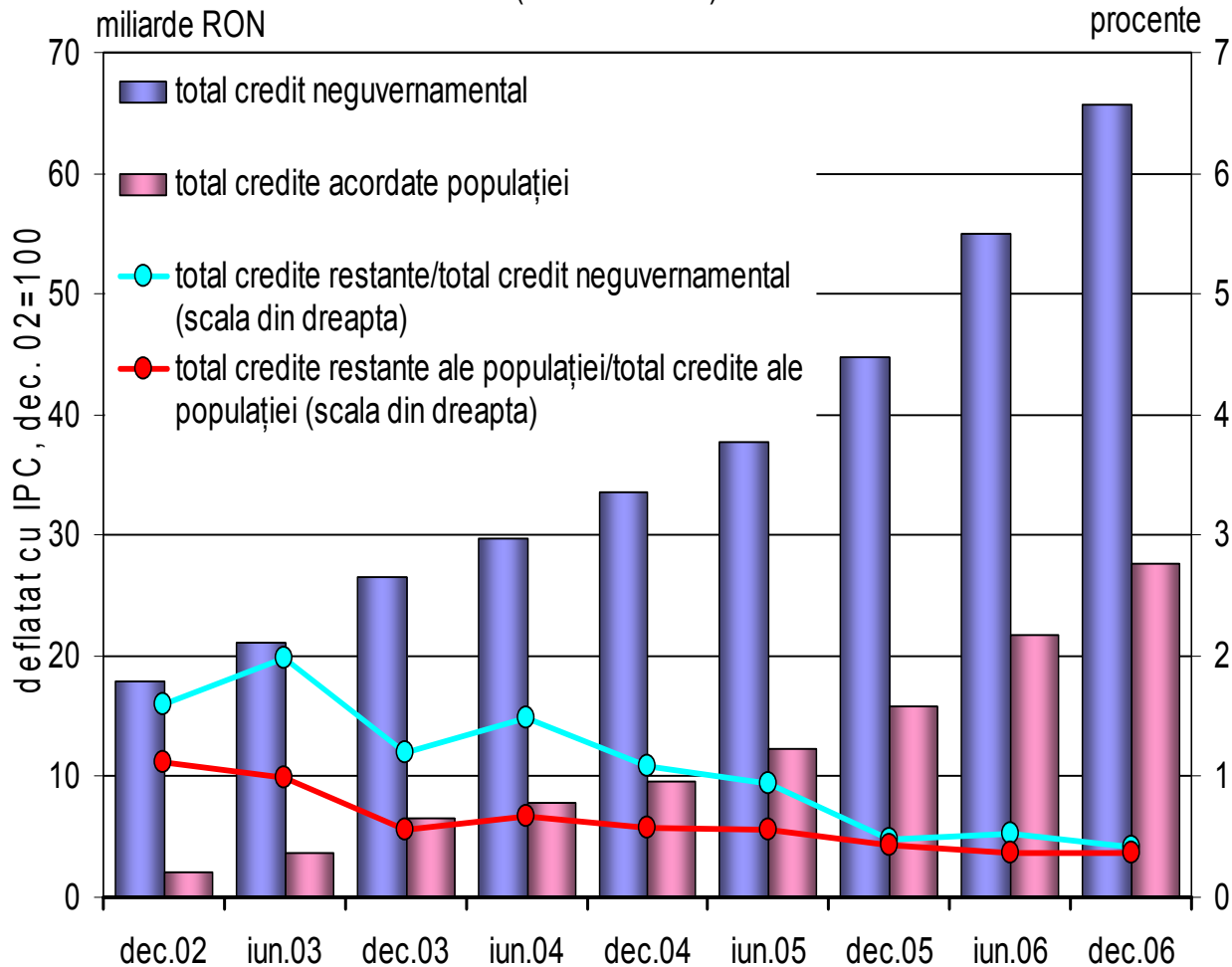
Măsuri aplicate înainte de aderarea la UE - perioada 2004-2006 - (cont.)

Măsuri adoptate începând cu 2004:

- **Stabilirea gradului maxim de îndatorare a persoanelor fizice** prin limitarea serviciului lunar al datoriei la:
 - maxim **35%** din veniturile nete - pentru **creditele ipotecare**
 - maxim **30%** din veniturile nete - pentru **creditele de consum**
- **Instituirea condițiilor pentru asigurarea unei creșteri sănătoase a creditului**
 - Instituirea obligativității solicitării unui **avans** în cazul **creditelor de consum**
 - Obligativitatea solicitării de **garanții** în cazul **creditelor de nevoi personale**
 - Limitarea **valorii creditului ipotecar** la **75%** din valoarea imobilului

Calitatea creditelor neguvernamentale acordate populației

(în termeni reali)

➤ Sănătatea portofoliului de credite demonstrată de rata scăzută a restanțelor

➤ Dinamica creditului se menține accentuată

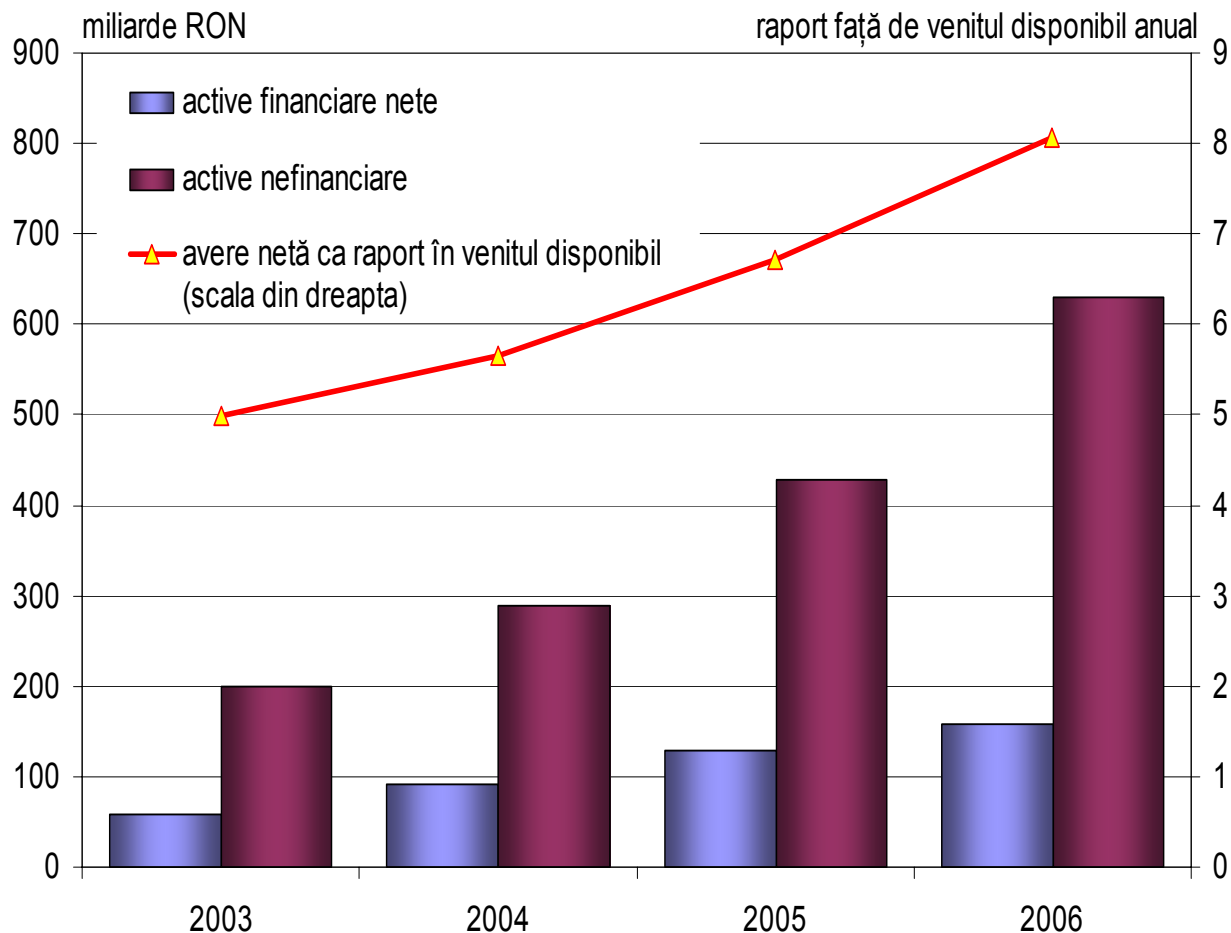
Sursa: Banca Națională a României; Institutul Național de Statistică

Măsuri aplicate înainte de aderarea la UE - perioada 2004-2006 - (cont.)

Factori de influență a creșterii creditului pentru populație

- ↗ Accentuarea orientării băncilor către retail
- ↗ Creșterea veniturilor și a averii
- ↗ Percepție favorabilă privind evoluția veniturilor
- ↗ Reducerea ratelor dobânzilor active
- ↘ Reglementările băncii centrale

Averea netă și activele financiare nete ale populației

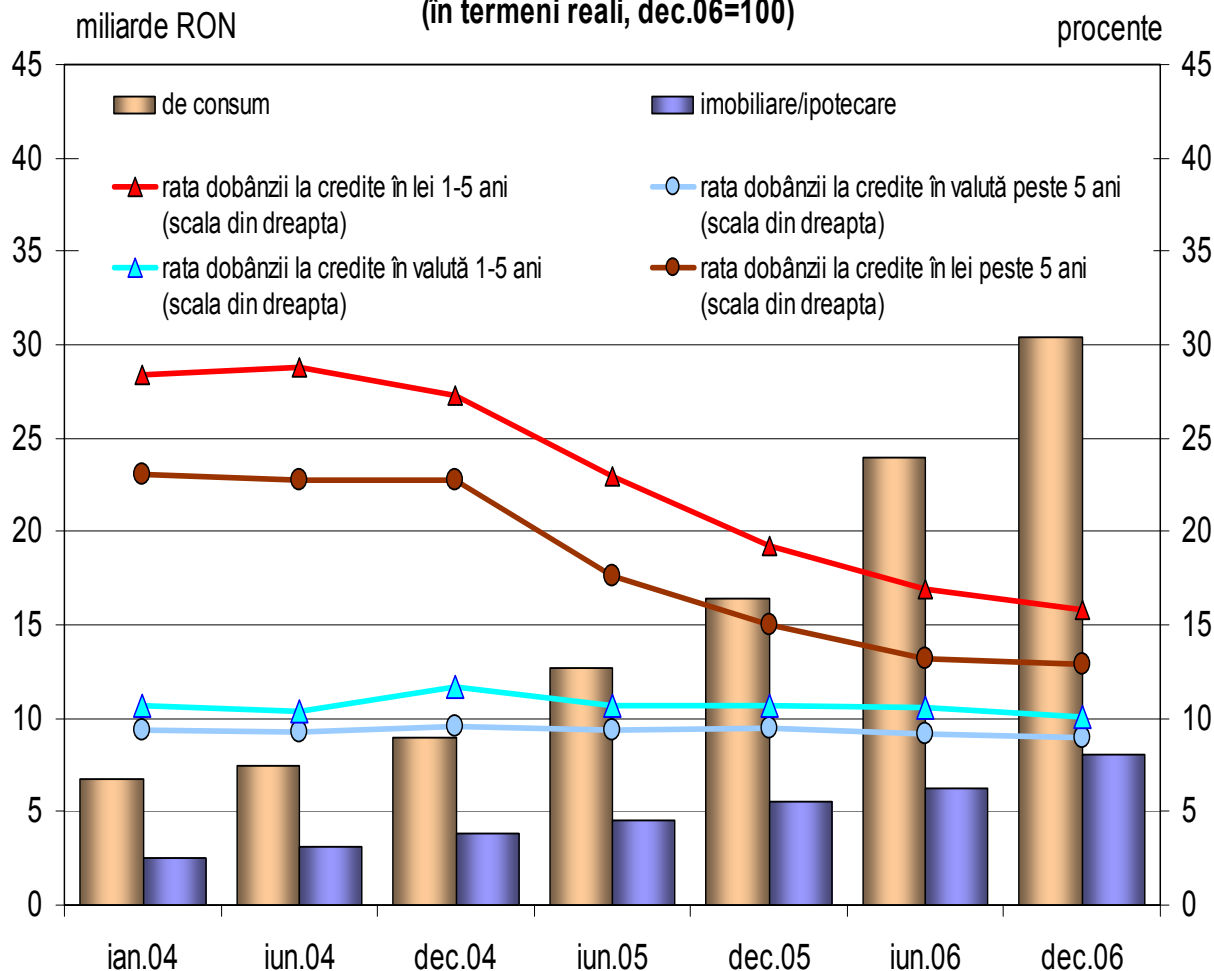

- Structură dezechilibrată în favoarea componentei nefinanciare
- Risc de majorare a dezechilibrului datorat creșterii artificiale a valorii activelor nefinanciare (*bubble imobiliar*) cu consecințe nefavorabile asupra creditării la inversarea tendinței

Sursa: INS, calcule BNR

Creditele de consum și ipotecare acordate de bănci

(în termeni reali, dec.06=100)

Sursa: BNR - Comportamentul financiar al populației și agenților economici în profil teritorial

➤ Diferențialul de dobândă înregistrează o tendință descrescătoare

➤ Descreșterea nu este suficientă pentru corectarea structurii pe valute a creditului

Măsuri aplicate înainte de aderarea la UE - perioada 2004-2006 - (cont.)

Măsuri adoptate începând cu septembrie 2005:

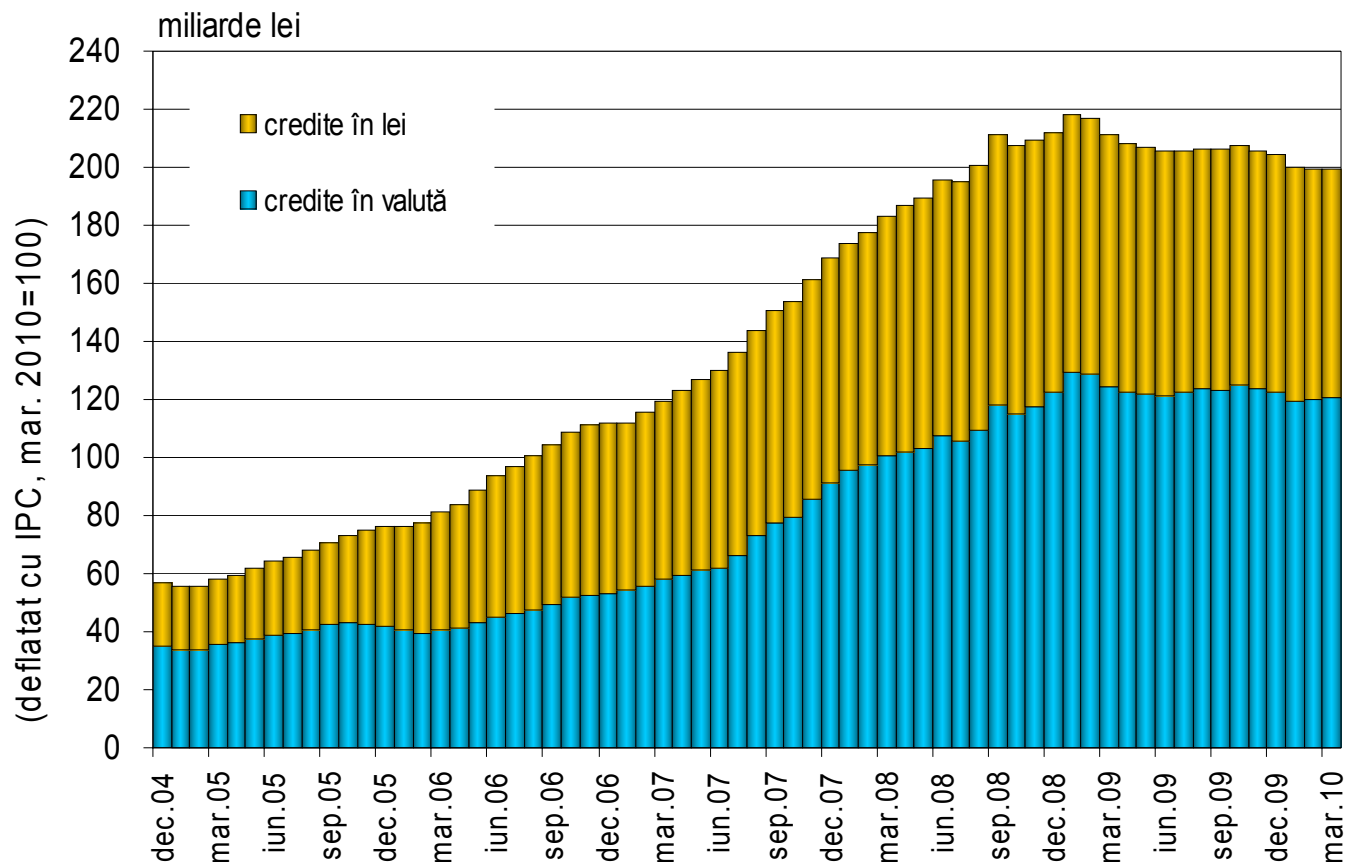
- Introducerea limitei de 40% pentru serviciul agregat al datoriei persoanelor fizice

Obiectiv: evitarea supraîndatorării

- Introducerea limitei de 300% din fondurile proprii ale creditorului pentru creditele în valută acordate persoanelor fizice și juridice neacoperite la riscul valutar

Obiectiv: reducerea riscului valutar prin îmbunătățirea structurii pe valute a creditului neguvernamental

Creditul acordat sectorului privat (în termeni reali)

➤ Ajustare temporară a structurii pe valute în favoarea creditului în lei

➤ Revenirea la structura anterioară începând cu a doua jumătate a anului 2007

➤ Perceperea componentei de risc valutar asociată riscului de credit ca neglijabilă

Notă: Începând cu luna ianuarie 2007 indicatorii monetari se determină în baza Normei BNR nr. 13/2006; datele statistice pentru perioada anterioară sunt recalulate pentru a se asigura comparabilitatea

Sursa: Banca Națională a României; Institutul Național de Statistică

Măsuri aplicate înainte de aderarea la UE - perioada 2004-2006 - (cont.)

Instituirea regimului de reglementare și supraveghere a instituțiilor financiare nebancare (2006)

Obiectiv: evitarea înregistrării de distorsiuni pe piața creditului

- stoparea tendințelor de arbitrajare prin migrarea creditului către un sector nereglementat al pieței financiare
- recunoașterea rolului fondurilor de garantare a creditului în procesul de împărțire a riscurilor asumate de instituții de credit și IFN-uri

Măsuri aplicate după aderarea la UE

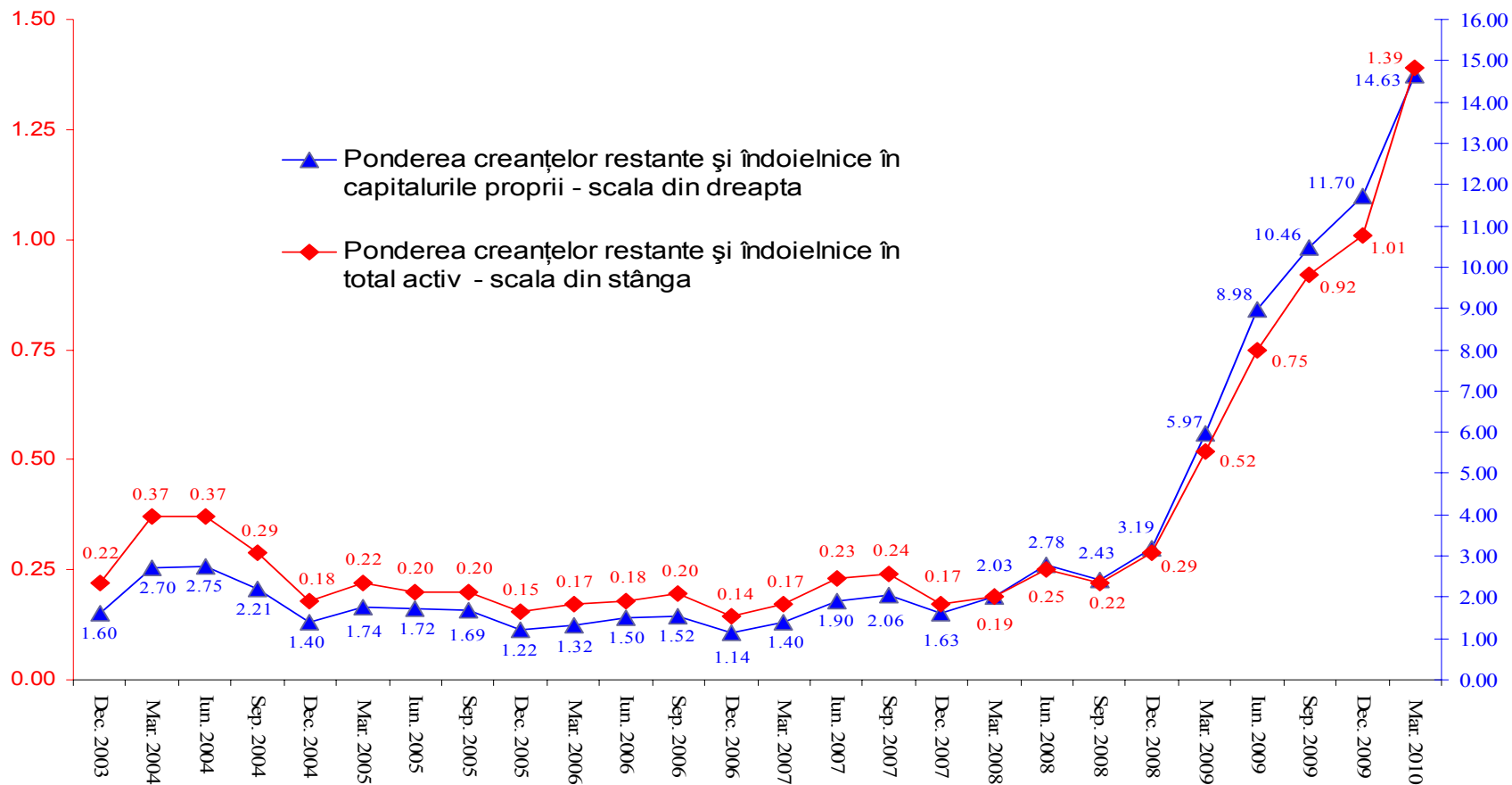
- Menținerea obiectivului de asigurare a unei creșteri sănătoase a creditului neguvernamental
- Ajustarea politicilor BNR de reglementare prin trecerea la abordarea calitativă, bazată pe principiile europene ale creditării responsabile (*responsible lending*)
- Transferarea în sarcina instituțiilor de credit și a IFN-urilor, începând din martie 2007, a responsabilității stabilirii condițiilor de creditare prudentă în cadrul normelor interne de creditare, în baza cărora creditorii și-au prevăzut niveluri diferențiate ale gradului maxim de îndatorare pe categorii de clientelă

Măsuri aplicate după aderarea la UE (cont.)

În 2008, au fost introduse cerințe de îmbunătățire a calității managementului riscului:

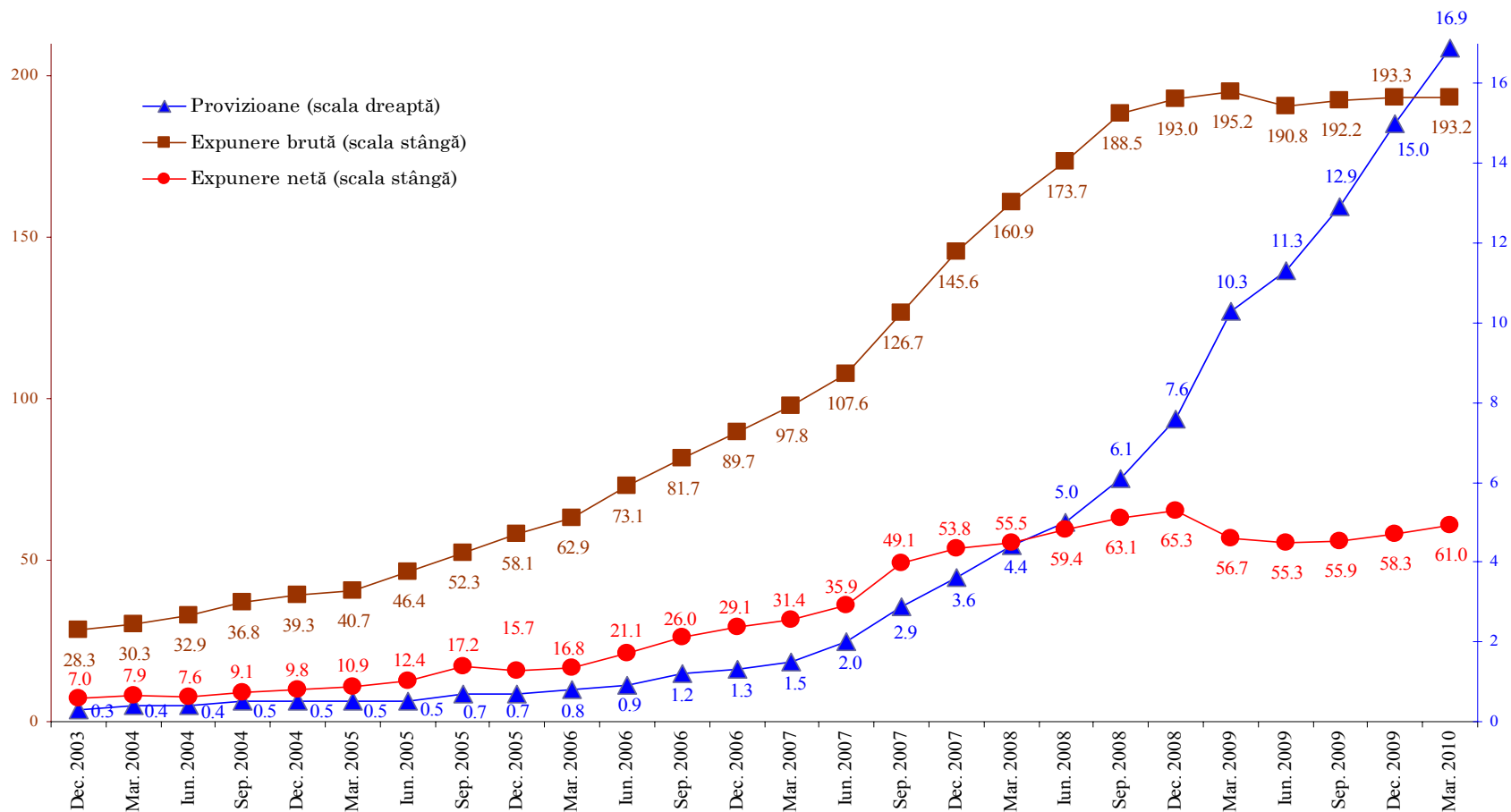
- Impunerea utilizării **fișei fiscale** în procesul de validare a veniturilor (august 2008)
- Determinarea **gradului maxim de îndatorare** pe categorii de clientelă pe **baza analizei de testare la stres** (august 2008)
- Stabilirea graficului inițial de rambursare în condițiile **încadrării în gradul maxim de îndatorare pe întreaga maturitate a creditului** (august 2008)
- Introducerea unor **cerințe mai stricte de provizionare a creditelor în valută** acordate debitorilor expuși la riscul valutar (februarie 2008)

Creanțe restante și în litigiu în capitalurile proprii și în totalul activelor bancare

Sursa: Banca Națională a României

Evoluția expunerilor (credite și dobânzi ale clientelei nebancale) brute și nete, precum și a provizioanelor aferente lor (miliarde lei)

Sursa: Banca Națională a României

Măsurile BNR în context european

- Potențialul de risc sistemic asociat creditării - în valută în atenția autorităților de supraveghere bancară și a băncilor centrale din statele membre UE și a BCE
- BCE a supus dezbaterii o serie de recomandări de politică macro-prudențială în scopul menținerii creditării în valută în limite care nu induc un risc crescut piețelor financiare, inclusiv prin susținerea conceptului de creditare responsabilă, astfel:
 - impunerea unor criterii de eligibilitate pentru debitori
 - impunerea de restricții privind gradul de îndatorare
 - limitarea sumei maxime a creditului acordat la valoarea proprietății ce se achiziționează (LTV)
 - asigurarea unui nivel adecvat de conștientizare la nivelul debitorului a riscului asumat prin contractarea unui credit în valută
- Propunerile în cauză se regăsesc deja în reglementările unor state membre: (Ungaria-2010, Austria-2010).

Măsurile BNR în context european (cont.)

Principalele dispoziții ale reglementării din Ungaria

- **Limitarea valorii creditului acordat (LTV), diferențiat pe categorii de credite**
 - **75%** (HUF)/**60%** (EUR)/**45%** (alte valute) credit ipotecar
 - **80%** (HUF)/**65%** (EUR)/**50%** (alte valute) leasing
- **Alte limitări aplicabile creditelor în monedă națională și în valută**
 - **maturitatea maximă** pentru creditele destinate achiziției de autoturisme - **7 ani**
 - pentru creditele destinate achiziției de autoturisme cu **maturitate mai mare de 5 ani** autoritatea de supraveghere impune **cerință suplimentară de capital**
 - **limite maxime pentru rata lunară de rambursat** aferentă creditului în moneda națională (stabilite de bănci); **pentru creditul în valută limitele** trebuie să fie **cu 20% mai mici** în cazul creditului în euro, respectiv **cu 40% mai mici** pentru restul valutilor
 - băncile sunt obligate să pună la dispoziția oricărui solicitant de credit o **broșură** întocmită de banca centrală și autoritatea de supraveghere, aceasta **conținând nivelurile recomandate pentru gradul maxim de îndatorare**
 - **creditorii nu pot acorda credite bazându-se doar pe calitatea garanției**, bonitatea clientului trebuind obligatoriu evaluată

Măsurile prudențiale ale BNR în conjunctura crizei financiare

BNR a aplicat o politică de reglementare anticiclică

- implementarea unor măsuri de reglementare care să faciliteze depășirea mai rapidă a actualei crize
- întărirea regulilor de guvernanță corporativă
- responsabilizarea adecvată a acționariatului instituțiilor de credit

Măsurile prudențiale ale BNR în conjunctura crizei financiare (cont.)

Măsuri de facilitare a depășirii mai rapide a actualei crize

- Flexibilizarea condițiilor de determinare a gradului maxim de îndatorare a debitorului pentru unele categorii de credite (februarie 2009)
- Flexibilizarea regimului provizioanelor aferente creditelor restante de peste 90 de zile sau pentru care au fost inițiate proceduri judiciare (aprilie 2009)
- Tratamente mai favorabile pentru creditele reeșalonate (septembrie 2009)
- Îmbunătățirea structurii și nivelului fondurilor proprii, prin luarea în calcul a profitului interimar (septembrie 2009)

Obiectiv urmărit: stimularea relansării procesului de creditare

Măsurile prudentiale ale BNR în conjunctura crizei financiare (cont.)

Întărirea regulilor de guvernare corporativă

Adoptarea în septembrie 2009 a noului cadru de reglementare în domeniul guvernării corporative a instituțiilor de credit – elemente de noutate:

- Principii privind cele mai bune practici în domeniul remunerării
- Reglementarea funcției de conformitate în cadrul sistemului de control intern
- Principii pentru evaluarea riscurilor nereglementate (ex. riscul de concentrare, riscul de dobândă din afara portofoliului de tranzacționare, riscul de lichiditate)
- Cerințe privind realizarea simulărilor de criză în procesul de administrare a riscurilor

Măsurile prudențiale ale BNR în conjunctura crizei financiare (cont.)

Responsabilizarea acționariatului instituțiilor de credit

Acordarea începând cu martie 2009 de competențe sporite BNR în procesul de remediere a situației instituțiilor de credit în dificultate:

- Posibilitatea solicitării acționarilor semnificativi ai unei instituții de credit în dificultate să furnizeze acesteia susținerea financiară necesară
- Posibilitatea interzicerii sau limitării distribuirii profitului instituției de credit în dificultate până la remedierea situației financiare a acesteia

Măsurile prudențiale ale BNR în conjunctura crizei financiare (cont.)

Măsuri în curs

- Identificarea soluției optime pentru asigurarea preluării de către Fondul Român de Contragarantare a unei cote mai mari de risc
Obiectiv urmărit: stimularea relansării procesului de creditare
- Finalizarea cadrului de reglementare necesar aplicării IFRS în sem.II 2010 pentru implementarea acestuia de către instituțiile de credit, începând cu 2012
Obiectiv urmărit: reducerea costului de reglementare cu efect în eficientizarea activității instituțiilor de credit
- Exprimarea poziției BNR cu privire la neoportunitatea adoptării legislației în domeniul insolvenței persoanei fizice
Obiectiv urmărit: evitarea escaladării riscului de neplată și a impactului negativ al acesteia asupra relansării procesului de creditare
- Continuarea ajustării cadrului de reglementare prudențială, pentru a răspunde contextului economic actual
Obiectiv urmărit: stimularea reluării procesului de creditare în condițiile menținerii unui nivel adecvat de prudență